

Tilsynsmal 2026 – dyrevelferd – revisjon av slakterier, gris

Mattilsynet gjennomfører revisjon med fysisk befarings (verifikasjon) med tema dyrevelferd, bedøving og avlivning på gris.

Kravpunkt	Regelverk	Utdypning av kravpunkt
Driving av dyr på slakteri	Forskrift om avlivning av dyr § 6 Driving	Som drivredskap kan det nytties driv-lem eller andre mekaniske hjelpemidler for å lede dyrene der det er nødvendig. Bruk av elektrisk drivstav skal så langt det er mulig unngås. Slik drivstav skal kun benyttes på dyr som har fri mulighet til å bevege seg fremover, og kun på dyrets bakpart. Elektrisk drivstav er kun tillatt brukt på voksne svin og storfe. Det skal gå minst ti sekunder mellom hver gang (man kan hvis behov, gi inntil to korte støt umiddelbart etter hverandre hver gang) drivstaven benyttes på et dyr. Det skal ikke brukes støt gjentatte ganger dersom dyret ikke reagerer. Jf også avlivingsforordningen (1099/2009) vedlegg III pkt 1.9
Fortegnelse over tiltak	1099/2009 artikkel 17 Dyrevelferdsansvarlig	Den dyrevelferdsansvarlige skal føre fortegnelse over tiltak, som treffes for å forbedre dyrs velferd på slakteriet. Fortegnelsen skal oppbevares i minst ett år, og skal på anmodning stilles til rådighet for Mattilsynet.
Kompetansebevis for personell som håndterer levende dyr på slakteri	1099/2009 artikkel 7 Kompetansenivå og kompetansebevis	Driftsansvarlig skal sikre at alle som håndterer levende dyr på slakteri har gyldig kompetansebevis (utstedt av Mattilsynet) for den eller de arbeidsoppgavene de utfører.
Standardiserte fremgangsmåter	1099/2009 artikkel 6 Standardiserte fremgangsmåter	De driftsansvarlige ved slakterier skal utarbeide og gjennomføre standardiserte fremgangsmåter (SOP) for å sikre at avliving og tilknyttet virksomhet utføres i samsvar med forordningens artikkel 3 nr 1. Mht bedøving skal de standardiserte fremgangsmåtene: -ta hensyn til anbefalinger fra produsenten av det aktuelle utstyret

		-fastsette nøkkelparametere som beskrevet i vedlegg I kapittel I. Disse skal fastsettes på grunnlag av tilgjengelige vitenskapelige bevis for den enkelte metode -sikre at dyrene bedøves på en effektiv måte -angi tiltak ved tilfeller der dyr ikke er tilstrekkelig bedøvet De standardiserte fremgangsmåtene skal stilles til rådighet for Mattilsynet på forespørsel.
Systematisk bedøvingskontroll	1099/2009 Artikkel 16 Prosedyrer for systematisk bedøvelseskontroll på slakterier	Driftsansvarlig ved slakteri skal sikre at personell som bedøver dyr, eller annet utpekt personell, regelmessig kontrollerer at dyrene ikke viser tegn til bevissthet i perioden fra bedøving til døden inntreffer. Driftsansvarlig ved slakterier skal innføre og gjennomføre hensiktsmessige overvåkningsordninger for å sikre at ovennevnte kontroller gjennomføres og at de gjennomføres på riktig måte. Det skal være en overvåkningsordning for hver slaktelinje. Overvåkningsordningene skal minst omfatte: -navn på ansvarlige for overvåkningsordningen -indikatorer på bevisstløshet/bevissthet -indikatorer på manglende livstegn -kriterier for å fastslå om resultatene ved kontroll av indikatorene er tilfredsstillende -forholdene og/eller tidspunktet for når kontroll skal skje -antall dyr som skal kontrolleres ved hver kontroll -egnet fremgangsmåte ved avviksbehandling hvis kontrollen avdekker mangler Når hyppigheten av kontrollene skal fastsettes, skal det tas hensyn til de viktigste risikofaktorene (f.eks. endringer i type eller størrelse på dyr som slaktes, personalets arbeidsmønstre) slik at det sikres pålitelige resultater. Jf avlivingsforordningen (1099/2009) artikkel 5 og 16
Vedlikehold av fikserings- og bedøvingsutstyr	1099/2009 artikkel 9 Bruk av fikserings- og bedøvingsutstyr	Alt utstyr som benyttes til fiksering og bedøving av dyr skal vedlikeholdes og kontrolleres i samsvar med produsentens anvisninger.

			Kontroll og vedlikehold skal utføres av personer som er utdannet til dette. Det skal føres fortegnelser over vedlikehold av utstyret. Fortegnelsene skal oppbevares i minst ett år, og skal stilles til rådighet for Mattilsynet på anmodning.
Vurdering av dyrenes tilstand ved ankomst til slakteriet	1099/2009 DRIFTSREGLER SLAKTERIER	vedlegg III FOR	Den dyrevelferdsansvarlige, eller en person som rapporterer direkte til denne og har relevant kompetanse, skal gjøre en systematisk vurdering av velferdsforholdene for dyr som ankommer slakteriet. Vurderingen skal gjøres for hver forsendelse av dyr, og det skal være spesielt fokus på å fastsette hvilke dyr som har særlige velferdsbehov og hvilke aktuelle tiltak som skal treffes (herunder at dyret skal ha forrang i slakterekkefølgen). jf forordningen vedlegg III pkt 1.1
Bruk av strø til dyr som oppstalles på slaktefjøs	1099/2009 DRIFTSREGLER SLAKTERIER	vedlegg III FOR	Dette kravpunktet vil bli valgt dersom det er relevant for din virksomhet. Dyr som oppstalles på slakteriet i mer enn 12 timer, skal ha tilstrekkelige mengder strø eller tilsvarende materialer som sikrer et komfortnivå som passer til arten og antallet dyr. Strømaterialet skal sikre en effektiv drenering eller i tilstrekkelig grad absorbere urin og avføring. jf forordningen vedlegg III pkt 1.2
Dyrevelferdsansvarlig	1099/2009 Dyrevelferdsansvarlig	Artikkel 17	Dette kravpunktet vil bli valgt dersom det er relevant for din virksomhet. Driftsansvarlig skal utpeke en dyrevelferdsansvarlig på hvert slakteri. Dyrevelferdsansvarlig skal ha myndighet til å kreve at slakteriets personale utfører nødvendige utbedringstiltak for å sikre at reglene i forordningen overholdes.

		Den dyrevelferdsansvarliges ansvarsområder skal fastsettes i slakteriets standardiserte fremgangsmåter (se eget kravpunkt). Den dyrevelferdsansvarlige skal ha kompetansebevis for alle oppgavene som finner sted på de slakteriene vedkommende er ansvarlig for. Kravet gjelder ikke slakterier der det slaktes mindre enn 1000 dyreenheter eller 150 000 fugl eller kanin per år. Se egne omregningstall i artikkel 17 pkt 6 for beregning av dyreenheter. Omregningstabellen inkluderer ikke rein, men rein skal vurderes tilsvarende som i Animaliekontrollforskriften. Dvs. rein = 0,2 husdyreenheter. Jf avlivingsforordningen (1099/2009) art 17
Isolasjonsinnhegninger/sykebinge	1099/2009 vedlegg III DRIFTSREGLER FOR SLAKTERIER	Dette kravpunktet vil bli valgt dersom det er relevant for din virksomhet. Det skal være tilgjengelige isolasjonsinnhegninger klar til umiddelbar bruk for dyr som krever særlig pleie. jf forordningen vedlegg III pkt 2.4
Registrering av parametere ved bedøving av enkeltdyr med strøm	1099/2009 vedlegg III DRIFTSREGLER FOR SLAKTERIER, KONSTRUKSJON OG UTSTYR	Dette kravpunktet vil bli valgt dersom det er relevant for din virksomhet. Utstyr for elektrisk bedøving skal ha en innretning som viser og registrerer opplysningene om de elektriske nøkkelparametrene for hvert dyr som bedøves. Innretningen skal være plassert slik at den er fullt synlig for personalet og skal gi en advarsel som tydelig kan ses og høres dersom eksponeringstiden er kortere enn påkrevd. Utstyret skal gi et lyssignal i den tiden strømmen går gjennom hjernen på dyret (kravet om lyssignal er nasjonalt krav). De registrerte opplysningene skal oppbevares i minst ett år. jamfør også forskriftens § 11
Registrering av parametere ved gassbedøving av gris	1099/2009 vedlegg III DRIFTSREGLER FOR	Dette kravpunktet vil bli valgt dersom det er relevant for din virksomhet.

	SLAKTERIER, KONSTRUKSJON OG UTSTYR	Kammeret skal være utstyrt med instrumenter som kontinuerlig kan måle, vise og registrere gasskonsentrasjonen og eksponeringstiden samt gi en advarsel som tydelig kan ses og høres dersom gasskonsentrasjonen er mindre enn påkrevd. Gasskonsentrasjonen skal måles på nivå med grisenes hoder. Måleresultatene skal være fullt synlig for personalet. Registreringene skal oppbevares i minimum ett år.
Reserveutstyr for bedøving	1099/2009 Artikkel 9 Bruk av fikserings- og bedøvingsutstyr	Dette kravpunktet vil bli valgt dersom det er relevant for din virksomhet. Det skal til enhver tid være reserveutstyr til bedøving tilgjengelig for umiddelbar bruk. Reservemetoden kan avvike fra den først anvendte metoden.
Ventilasjonssystem på slakterier	1099/2009 vedlegg III DRIFTSREGLER FOR SLAKTERIER, KONSTRUKSJON OG UTSTYR	Dette kravpunktet vil bli valgt dersom det er relevant for din virksomhet. Ventilasjonssystemer skal utformes, konstrueres og vedlikeholdes slik at dyrs velferd hele tiden er sikret, i det det tas hensyn til alle forventede værforhold. Dersom det benyttes mekanisk ventilasjon, skal det finnes beredskapsanlegg til bruk ved driftsstans. jf forordningen vedlegg II pkt 1.1 og 1.2